

Ірина Богданівна Андрейкова,
старший викладач кафедри іноземних мов,
Одеський національний політехнічний університет,
пр. Шевченко, 1, м. Одеса, Україна

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ: КОНЦЕПТУАЛЬНО-ДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена уточненню концептуально-дидактичних засад нових освітніх технологій, конкретизації їх сутності і структури. Викремлено дидактичні вимоги щодо впровадження нових освітніх технологій під час викладання іноземної мови за професійним спрямуванням. Особлива увага приділена обґрунтуванню доцільності освітніх технологій навчання іноземної мови, заснованих на принципі модульності. Представлено методичні поради щодо вдосконалення методичної діяльності викладача іноземної мови вищого технічного навчального закладу.

Ключові слова: нові освітні технології, викладання іноземної мови за професійним спрямуванням, вдосконалення методичної діяльності викладача іноземної мови, принцип модульності.

Прагнення вітчизняних вищих навчальних закладів долучитися до європейського науково-освітнього простору зумовлює необхідність підвищення якості професійно-педагогічної, дидактико-методичної та інформаційно-технологічної підготовки викладачів іноземної мови [2, 4]. Конструктивному розв'язанню цієї проблеми сприятиме моделювання та реалізація ефективних стратегій організації їх самоосвітньої та дидактико-методичної діяльності з опанування нових педагогічних та інформаційних технологій, здатних задовольнити освітні потреби студентів як майбутніх фахівців відповідно до вимог сучасного ринку праці. Зумовлено це тим, що удосконалення комп'ютерної техніки, інтенсивний розвиток інформатики та, відповідно, дидактики вищої школи, призводить до необхідності впровадження викладачами іноземної мови новітніх освітніх технологій. Останні, уособлюючи значний освітній, розвивальний та культурно-виховний потенціал, поступово стають невід'ємною складовою при організації сучасного процесу навчання іноземної мови студентів вітчизняних вищих навчальних закладів, сприяючи демократизації, гуманізації та інновацізації освітнього середовища.

Крім того, вітчизняний і зарубіжний досвід з впровадження новітніх інформаційних і освітніх технологій в контексті переходу до дистанційної освіти дає змогу осмислити специфіку цієї альтернативної дидактичної системи на рівні теоретичної концепції, заснованої на використанні нових технічних засобів і способів передачі інформації, застосуванні сучасних методик навчання.

Проблеми, пов'язані з вивченням сутності і специфіки нових освітніх технологій, обґрунтуванням особливостей їх застосування в практиці навчання студентів фахових дисциплін та іноземної мови, все частіше привертають увагу науковців та викладачів вищих навчальних закладів. Означені проблеми досліджуються в наступних напрямках: формування інформаційної культури та компетентності фахівців (Н. Баловська, І. Богданова); психолого-педагогічні вимоги до інформаційного забезпечення професійного

навчання (Л. Суценко); комп'ютеризації педагогічної роботи й інформатизації освіти (В. Ледньов, А. Кузнєцов, Ю. Первін, С. Бешенков, А. Уваров, І. Захарова); використання телекомунікацій (Г. Андріанов, М. Бухаркін, О. Лавров, М. Моїсеєва, І. Роберт, Н. Угрінович, Л. Шауцуков, А. Шейніс); дистанційної технології навчання іноземної мови (В. Демкін, Е. Гульбинська, М. Карпенко, В. Переверзєва, Е. Полат); особливості проектування, створення та застосування електронних підручників (Р. Гуревич); специфіка використання новітніх освітніх (О. Пехота, С. Сисоєва) інформаційних (М. Кадемія, В. Осадчий) технологій в навчальному процесі вищої школи; шляхи та засоби впровадження дистанційної освіти (В. Кухаренко, О. Рибалко, Н. Сиротенко).

Натомість дидактико-педагогічні аспекти щодо розкриття сутності і специфіки, а також практичного застосування нових освітніх технологій у процесі навчання студентів вищих технічних навчальних закладів іноземної мови за професійним спілкуванням досліджено недостатньо.

Мета статті полягає у висвітленні провідних концептуальних настанов і дидактичних принципів, необхідних для застосування нових освітніх технологій у процесі навчання студентів іноземної мови за професійним спрямуванням в умовах інновацізації педагогічного середовища вищого технічного навчального закладу.

Проблема впровадження нових освітніх технологій у професійно-педагогічній діяльності сучасного викладача іноземної мови насамперед потребує осмислення й узгодження між собою провідних настанов трьох нових розділів науково-педагогічного знання:

– педагогічної неології як теорії створення нововведень у системі освіти та наукового знання про нове в педагогічній теорії і практиці, що висвітлює сутність і джерела появи нового в педагогіці, способи розробки його типології, визначення критеріїв і ступеня новизни; виявлення принагідних умов становлення, розвитку і утворення нового; встановлення категоріального поля теорії нового («нове», «нововведення»,

«інновація»); визначення функцій неології в системі педагогічного знання (критеріально-оцінювальна, систематизуюча, прогностична);

- педагогічної праксеології як вчення про застосування нового в умовах організації навчального процесу і професійно-педагогічній діяльності викладача, що висвітлює ефективні механізми застосування педагогічних нововведень та способи досягнення оптимальної інноваційної діяльності в освіті;
- педагогічної техноматики як вчення про сутність, структуру і різновиди нових освітніх технологій, закономірності і способи їх використання під час викладання навчальних дисциплін з врахуванням їх специфіки.

Складність розуміння сутності нових освітніх технологій зумовлено передусім неоднозначністю визначення ключового поняття, яке тлумачиться як:

- системна сукупність і порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних і методичних засобів, що використовуються для досягнення педагогічних цілей;
- системний метод створення, застосування і визначення всього процесу викладання та засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію форм освіти;
- організаційно-методичний інструментарій педагогічного процесу, набір технологічних процедур, що забезпечують професійно-педагогічну діяльність викладача;
- сукупність психолого-педагогічних установок, що визначають спеціальний набір і поєднання форм, методів, способів і прийомів навчання;
- послідовний (системно представлений) ряд вказівок щодо організації педагогічної діяльності з моделювання, реалізації змісту, діагностики ефективності та корекції процесу навчання;
- комплексний, інтегрований процес, що включає людей, ідеї, засоби і способи організації діяльності для аналізу проблем, що охоплюють основні аспекти засвоєння знань;
- системний, концептуальний, нормативний, варіативний опис діяльності викладача та студента, скерований на досягнення загальноосвітньої та професійно-орієнтованої мети.

Загалом, зарубіжна і вітчизняна науково-педагогічна література на сьогодні нараховує понад 300 визначень поняття «педагогічна/освітня технологія». Ґрунтовна класифікація підходів до визначення цього поняття розроблена О. Факторовичем, який виділяє три провідних підходи до тлумачення її сутності:

- науковий підхід, згідно якого освітні технології є частиною педагогічної науки (дидактики), яка вивчає і розробляє цілі, зміст і методи навчання (Г. Селевко, Н. Щуркова);
- організаційний підхід, в межах якого педагогічна технологія визнається як спосіб та модель організації навчального процесу, що гарантує отримання запланованого результату (І. Волков, В. Монахов, П. Самойленко, А. Сергеев,

М. Чошанов);

- інструментальний підхід, що тлумачить педагогічну технологію як інструментарій освітнього процесу, як систему вказівок, які повинні забезпечити ефективність і результативність навчання (В. Безпалько, Б. Ліхачов, В. Шепель) [5, с. 20].

Незважаючи на неоднозначність визначень, українські вчені (І. Малафійк, Л. Кондрашова, Н. Савченко) єдині в думці, що найбільш істотними ознаками освітніх технологій є наступні:

- технологія розробляється під конкретний педагогічний задум, її основу складає певна методологічна, філософська позиція автора;
- технологічний ланцюжок педагогічних дій, операцій, комунікацій будується відповідно до цільових установок, що мають форму конкретного очікуваного результату;
- технологія передбачає взаємозв'язану діяльність провідних суб'єктів навчання на договірній основі з урахуванням принципів індивідуалізації й диференціації, оптимальної реалізації людських і технічних можливостей, діалогічного спілкування;
- елементи освітньої технології повинні, з одного боку, бути відтворені будь-яким викладачем, а з іншого – гарантувати досягнення запланованих результатів (відповідно до державного стандарту) всіма студентами;
- органічною частиною освітньої технології є діагностичні процедури, що містять критерії, показники й інструментарій вимірювання результатів навчальної діяльності студентів [1, с. 269].

Викладаче вище означає, що важливим аспектом змісту даної дефініції є розуміння, що освітня технологія – це категорія процесуальна, оскільки вона спрямована на проектування і практичне впровадження моделей найбільш ефективних педагогічних процесів, а також може бути представлена як сукупність методів, що висвітлюють зміни його стану [5, с. 7]. Через це основними ознаками освітньої технології правомірно виділити діагностично задані цілі і завдання, відтворюваність, структурованість і керованість процесу навчання (розділення його на етапи, алгоритмізація етапів, визначення послідовності етапів, управління процесом навчання), представлення змісту, що вивчається, у вигляді системи пізнавальних і практичних завдань, орієнтовної основи і засобів їх рішення [5, с. 10].

З огляду на це, основу нових освітніх технологій, доцільних для застосування під час викладання іноземної мови, складають принципи динамічності, дієвості та оперативності знань, гнучкості, усвідомленої перспективи, різнобічності методичного консультування, паритетності, модульності. Зокрема, принцип модульності, сприяючи підвищенню рівня диференційованості навчання, враховує індивідуальні особливості студентів і спрямовує оптимальний інтелектуально-мовленнєвий розвиток кожної особистості засобами структурування змісту навчального матеріалу,

добору відповідних до типологічних особливостей студентів форм, прийомів і методів навчання. Відповідно принципу модульності, навчання іноземної мови будується на окремих функціональних ядрах-модулях, призначених для досягнення конкретних лінгводидактичних цілей. Педагогічні вимоги, за допомогою яких можливо оптимально реалізувати цей принцип, передбачають:

- конструювання викладачем іноземної мови навчального матеріалу таким способом, щоб він цілковито давав змогу кожному студенту досягнути сформульованих дидактичних цілей;
- структурування навчальної інформації у вигляді цілісної системи знань, що складається з логічно завершених доз навчального матеріалу (модулів) зі структурованим змістом кожного модуля та системою опорних оцінок, щоб була змога диференціювати обсяг навчального навантаження студентів (що відповідає комплексній дидактичній меті) з окремих модулів;
- добір адекватних до специфіки навчального матеріалу різних видів і форм навчання іноземної мови, що спрямовані на досягнення запланованої дидактичної мети [6, с. 49].

Слід зазначити, що в окремих випадках принцип модульності, домінуючи при організації пізнавальної діяльності студентів вищого технічного навчального закладу з вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням, сприяє застосуванню відповідної – модульної технології навчання, провідними ознаками якої є такі:

- завдання дисципліни «Іноземна мова» формулюються викладачем у діяльнісному аспекті і висувуються перед студентами на початку навчання; обґрунтування доцільності навчальних завдань, організація контролю за їх виконанням, чіткість інструкцій та дидактичного забезпечення навчального матеріалу дають змогу студенту послідовно розв'язувати поставлені завдання;
- створення можливостей для поєднання різних видів навчальної, іншомовної мовленнєво-комунікативної та пошуково-дослідницької діяльності (переважає навчальна діяльність студентів, індивідуальне учіння, що передбачає досягнення обов'язкового результату навчання);
- активна участь студентів у процесі роботи з навчальним матеріалом: під час підготовки завдань конкретного модуля кожний студент має змогу вибирати найбільш прийнятний для нього спосіб учіння, оптимальний темп (місце) оволодіння навчальним матеріалом, студенти отримують свободу пристосування часу занять і змісту модуля до їхніх індивідуальних потреб;
- роль викладача іноземної мови як науково-педагогічного працівника зводиться до виконання функцій з діагностики, консультування, мотивування, постачання навчальної і культуротворчої інформації;
- методи і засоби навчання іноземної мови обирають таким чином, щоб вони сприяли

комплексному досягненню цілей навчання і контролю за засвоєнням змісту конкретної теми та курсу загалом;

- критерії оцінювання навчальних досягнень студенти отримують одночасно із завданнями навчального модуля (контрольні завдання покликані поліпшити рівень особистого засвоєння знань кожним студентом, маючи на меті оцінити ступінь засвоєння іншомовних знань, мовленнєво-комунікативних умінь і навичок, закріпити здобуте, діагностувати труднощі; оцінка результатів конкретного студента не залежить від рівня результатів групи;
- недостатнє засвоєння студентами змісту модулів викладач іноземної мови здатен помітити на кожному етапі навчання, тому курс засвоюється довершеними порціями, у разі невдачі на конкретних етапах навчання студент повинен повторно вивчити окремих модуль, а не весь курс [1, с. 35].

Наш досвід роботи в технічному університеті засвідчує, що інтерес студентів до спеціальності диктує необхідність підбору певного змісту матеріалу, який має дуже велике значення для організації мотивованого, зацікавленого спілкування іноземною мовою. Зміст матеріалу, за вимогами модульної технології навчання іноземної мови за професійним спілкуванням, повинен бути не дуже простим і не дуже складним в понятійному відношенні з урахуванням рівня професійних знань майбутніх фахівців. Лінгвістична складова матеріалу повинна відповідати рівню знань студентів і етапу навчання. Для повноцінного іншомовного спілкування необхідно підібрати професійно-орієнтований, інформативно-насичений, суб'єктивно новий матеріал, що викликає мотиваційну готовність студентів до його сприйняття, усвідомлення й обговорення. Пропонуваний інформативний матеріал повинен бути цікавим для студентів, відповідати їх професійним інтересам, містити спірні моменти або професійні неточності, що потребують обговорення, моделювання різних ситуацій по тексту. Основний наголос слід робити на зміст того, що обговорюється, навчаючи студентів культурі ведення дискусії, умінню висловлювати свою точку зору, аргументувати її, заперечити, доповнити і т.д. Слід пропонувати студентам визначення понять іноземною мовою, вводити нові терміни не шляхом перекладу, а за допомогою їх тлумачення іноземною мовою, стимулюючи їх мотивацію і можливість виразити своє «я», бути самим собою, спілкуватися на рівних з оточуючими людьми.

Особливо важлива роль викладача іноземної мови, який, використовуючи модульну технологію навчання, може використовувати свій досвід і знання, свої особові якості, щоб сприяти створенню сприятливого психологічного клімату. Викладач не повинен надто домінувати в аудиторії, а прагнути залучати студентів до процесу іншомовного професійно орієнтованого спілкування, надаючи їм можливість взаємодіяти з іншими студентами, створюючи умови для їх більшої незалежності,

самотійності в процесі навчання іноземної мови. Роль викладача як співкомуніканта ставить його в рівні умови зі студентами, що допомагає ліквідувати бар'єри між ними, ослабляє напругу на занятті, створює вільніші, сприятливі умови для іншомовного спілкування. Викладачу не слід весь час виправляти помилки, особливо, якщо вони не впливають на якість іншомовного спілкування, оскільки до помилок треба ставитися з великим терпінням як до природного явища при розвитку іншомовних комунікативних навичок. Викладач також має нагоду проявити свою особистість, піти від своєї дидактичної ролі, бути спів-партнером, брати рівноправну участь в спілкуванні зі студентами як майбутніми викладачами. Його комунікативна активність забезпечує можливості для розвитку позитивних особистісних взаємовідносин між студентами і між студентами і викладачем. Ці взаємовідносини можуть допомогти «гуманізувати» заняття і створити атмосферу, яка підтримує індивідуума в його зусиллях вчитися і успішно використовувати іноземну мову в своїх професійних цілях.

Виховання інтересу до мови не тільки не виключає, але і припускає наявність всього

вищесказаного, оскільки без професійно-орієнтованого, змістовного матеріалу, що відповідає інтересам студента, і сприятливого психологічного клімату в групі неможливо викликати інтерес до оволодіння іноземною мовою у студентів немовного взу.

Таким чином, впровадження модульних технологій при викладанні іноземної мови в повній мірі відповідає провідним критеріям технологічності навчального процесу, серед яких:

- законодоцільність (опора на певну наукову концепцію, яка лежить в основі проектування зазначеної технології);
- цілісність (логічний взаємозв'язок структурних частин педагогічної системи, що забезпечує їй задані якості);
- керованість (діагностичне цілепокладання, здійснення моніторингу навчального процесу, його необхідна корекція);
- ефективність (відповідність освітнім стандартам, можливість досягнення поставлених цілей навчання, мінімальні тимчасові й економічні витрати);
- відтворюваність (можливість застосування іншими викладачами) [61, с. 269].

ЛІТЕРАТУРА

1. Гладка І. Використання інтерактивного навчання на практичних заняттях з англійської мови для підвищення ефективності навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах / І. Гладка // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова : зб. наук. праць / [ред. колегія: В. І. Бондар (відп. ред.) та ін.]. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 13. – С. 34-37.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / ред. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Кадемія М. Ю. Використання нових інформаційних технологій у підготовці педагогічних працівників // Теоретичні та методичні засади розвитку педагогічної освіти: педагогічна майстерність, творчість, технології: Зб. наук. праць / За заг. ред. Н. Г. Ничкало. – Х.: НТУ „ХПІ”, 2007. – С. 471-472.
4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні до 2021 року [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>. – Назва з екрану.
5. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. пр. – Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 2000. – 486 с.
6. Теорія і практика формування іншомовної професійно орієнтованої компетентності в говорінні у студентів нелінгвістичних спеціальностей: колективна монографія / заг. і наук. ред. О. Б. Бігич. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2013. – 383 с.

*Ірина Богдановна Андрейкова,
старший преподаватель кафедры иностранных языков,
Одесский национальный политехнический университет,
пр. Шевченко, 1, г. Одесса, Украина*

ИННОВАЦИОННЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ НАПРАВЛЕНИИ: КОНЦЕПТУАЛЬНО-ДИДАКТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Статья посвящена уточнению концептуально дидактических принципов новых образовательных технологий, конкретизации их сущности и структуры. Выделены дидактические требования относительно внедрения новых образовательных технологий во время преподавания иностранного языка в профессиональном направлении. Конкретизированы основные принципы образовательной технологии. Особое внимание уделено обоснованию целесообразности образовательных технологий преподавания иностранного языка, основанных на принципе модульности. Обозначена сущность принципа модульности. Выделены основные признаки модульной технологии. Представлены методические советы относительно совершенствования методической деятельности преподавателя иностранного языка высшего технического учебного заведения.

Ключевые слова: новые образовательные технологии, преподавание иностранного языка в профессиональном направлении, совершенствование методической деятельности преподавателя иностранного языка, принцип модульности.

Iryna Andreikova,
*Senior Teacher of the Foreign Languages Department,
Odessa National Polytechnic University,
Shevchenko Av. 1, Odessa, Ukraine*

INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN TEACHING STUDENTS A FOREIGN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES: CONCEPTUAL AND DIDACTIC ASPECTS

The article is dedicated to the clarification of conceptual and didactic principles of new educational technologies as well as specification of their nature and structure. Considering the nature of key concepts, the author keeps to the organizational approach within which educational technology is recognized as the method and model of the educational process organization based on the interrelated subjects of major studies on a contractual basis according to the principles of personalization and differentiation, optimal implementation of human and technical capabilities, dialogic communication, which may guarantee the intended results.

Educational requirements for the implementation of innovative educational technologies in teaching foreign languages for professional purposes were specified. Particular attention is given to the justification of educational technology of learning a foreign language based on the principle of modularity. Methodical recommendations for improving the methodology intended for a foreign language teacher of higher technical educational institutions were presented. It was concretized that the content of the material requirements for modular technology in learning a foreign language for professional communication should not be either too easy or too difficult in conceptual relation with the level of future specialists' professional skills. A complete foreign language communication needs to include professionally oriented material which should be interesting for students, meet their professional interests and include professional controversies or inaccuracies that need discussion, modeling of different situations in the text.

Keywords: new educational technologies, teaching a foreign language for professional purposes, improving the methodology intended for a foreign language teacher, the principle of modularity.

Подано до редакції: 7.01.2017 р.

Рекомендовано до друку: 20.01.2017 р.

Рецензент: д.пед.н., професор Е. Е. Карпова